

Rok 1989

Politické a spoločenské udalosti

Rok 1989 začínal v obci bežne zaužívaných nalinkovaných a osvedčených formách nasmerovaných v zmysle programu Komunistickej strany Slovenska. Objavovala sa nespokojnosť, ktorú vyjadrovali občania vo forme túžby po slobode, zvlášť náboženskej, avšak viac v skupinkách dobrých priateľov medzi sebou.

Svoj osobný názor sa neodvážil nikto prejavovať verejne, najmä ak bol zameraný proti vtedajšiemu režimu. Vo vyšších spoločenských kruhoch sa hovorilo o zmene spoločenského a politického režimu, avšak výroky sa považovali za zbožné želanie a nie ako pravdepodobná skutočnosť.

Tak napríklad pani Karla Láslo – rod. Remenárová, rodáčka z Varína, publicistka a spisovateľka, ktorá bola v marci 1989 na besede s čitateľmi a občanmi Varína, hovorila v užšom kruhu, že „v krátkej dobe sa pripravuje pád socializmu.“

Výrok sme zobrali na vedomie so zmiešanými pocitmi, každý so svojím osobným záverom a život bežal ďalej v obvyklom štýle. Politické riadenie a kontrola zo strany DO KSS bežne prebiehala po celý rok.

Dňa 7. novembra 1989 v starej kinosále u Bučku bez náznakov na politické zmeny sa uskutočnila výročná schôdza DO KSS s programom pre budúce obdobie.

Dňa 17. novembra 1989, keď vystúpili študenti do ulíc nastalo obdobie „Zamatovej revolúcie“ V cele republike i v našej obci sledovali občania každý pohyb a výrok po celé dni. Už v prvých dňoch zamatovej revolúcie mnohí členovia DO KSS členské legitimácie buď vrátili výboru alebo verejne roztrhali a od strany sa dištancovali. Snahou každého bolo zaradiť sa do nového spoločenského diania, a tak získať čo najvhodnejšie postavenie v spoločnosti Občania, diskriminovaní počas socializmu, vyškrtnutí alebo vylúčení z KSS v čase previerok v roku 1970, mnohí boli preradení na menej platenú prácu, prípadne z práce prepustení, začali presadzovať pod titulom „dôvery“ odvolávanie z funkcií doterajších učiteľov a ich zástupcov, prípadne zodpovedných vedúcich pracovníkov.

Prvé takéto prejavy boli nanesené na verejnej schôdzi uskutočnenej v kinosále Kriváň dňa 5. 12. 1989, na ktorú sa dostavili študenti Vysokej školy dopravnej zo Žiliny.

V revolučnej nálade, plní zápalu po definitívnom zvrhnutí politickej moci ako prvý program bol odvolanie všetkých, ktorí by mohli ovplyvniť a znovu nastoliť diktatúru.

Po vypočutí prejavov a výmene názorov sa občania uzniesli, že na nasledujúcu verejnú celoobernú schôdzu pozvú riaditeľov závodov Vápenky a Drevoinpregny Varín, predsedu MNV Varín za účelom vyslovenia dôvery alebo nedôvery.

Na verejných schôdzach majú riaditelia predložiť dlhodobý program výroby v závodoch a výstavby v obci.

Po skončení rokovania, občania boli vyzvaní študentmi VŠD – Žilina o príspevok na financovanie a krytie nákladov spojených s propagáciou a šírením najnovších informácií.

V priebehu mesiaca decembra 1989 bola udelená amnestia väzňom. Niektorí väzni s menšou trestnou činnosťou, ktorí boli už v decembri prepustení sa začali organizovať s tým, že založia v obci stranícke hnutie "Verejnosť proti násiliu" /vid' ďalej len VPN/ a budú robiť "poriadky". V snahe predísť rôznym násilnostiam a pomstám, skupina občanov MuDr. Ladislav Milo, Ladislav Paučín, Cvacho Juraj, Elena Blahušiaková, Ing. Ján Ďurana, Ing. Marián Schmidt, Ing. Ladislav Filoš a nechal som sa nahovoriť aj ja, hoci som si zaumienil, že do žiadnej strany alebo hnutia nevstúpim.

Zaregistrovaním našej skupiny VPN sa znemožnilo vytvorenie VPN amnestujúcim trestancom. Do VPN sa začali prihlasovať aj bývalí členovia KSS, ktorí zahodili legitimácie, avšak výbor VPN týchto v roku 1989 neprijal.

Akčný výbor VPN sa do konca roku zaoberal problémami v obci, rozhodnutiami rady, plánmi pre ďalšie obdobie a obsadením jednotlivých funkcií v rade a obecnom zastupiteľstve.

Už pre prvé dni mesiaca januára 1990 sa pripravovala verejná schôdza, avšak už nie pod vedením starostu obce, ale VPN.

Zmena kronikára

Po odstúpení kronikára pána Akantisa Antona zo zdravotných dôvodov, obecné zastupiteľstvo po vzájomnej dohode poverilo písaním kroniky Emila Cvachu, narodeného 14. júna 1927.

Pochádza z piatich súrodencov. Po vychodení ľudovej a meštianskej školy vo Varíne, štúdiom na večernej škole si doplnil stredoškolské vzdelanie s maturitou.

V rámci odbornej výchovy kádrov v rezortnej škole Slovchémia Bratislava absolvoval dva jednoročné kurzy so spracovaním a obhajobou záverečných prác zameraných na ekonomiku prevádzky a mazáciu techniku.

Ďalšie ročné školenie bolo zamerané na úsek metrologie so záverečnými štátnymi skúškami a s oprávnením úradne overovať prietokové merače.

V obchodnom závode Benzinol Žilina spôsobilosťou na území stredoslovenského kraja pracoval od 1. septembra 1946 do 31. decembra 1987 s prerušením od 1. júla 1960 do 30. júna 1968 pre výkon funkcie predsedu Miestneho národného výboru vo Varíne.

V závode mimo hospodárskej činnosti vedúceho obchodných stredísk, čerpacích a servisných staníc pôsobil v spoločenských organizáciach.

Tak vo februári 1969 bol zvolený za predsedu podnikového výboru ROH zamestnancov Benzinolu na Slovensku, v ktorej zotrval do roku 1973. V roku 1970 bol pozbavený členstva strany vyškrtnutím pre nesprávny postoj počas augustových udalostí v roku 1968.

Medzi záujmové práce patrí bádateľská činnosť dejín Varína a okolia, ktorou sa zaoberá od roku 1962.

V obci pracuje na úseku kultúry v spevokole a v Miestnom odbore Matice slovenskej: Je ženatý s manželkou Vlastou rod. Hellebrandtovou. Majú dvoch synov: Igora a Róberta.

Samotné spracovanie kroniky podľa jednotlivých rokov sa začalo od roku 1995 zabezpečovaním a sústredením dokladov aj za predchádzajúce roky od roku 1988.

Záznam udalostí za rok 1989 v jednotlivých dňoch:

1.1. Predseda MNV o 12.00 hod. predniesol novoročný príhovor občanom cez miestny rozhlas, v ktorom poďakoval za pomoc v priebehu roka a vyzval ich o spoluprácu pri zveľadení obce aj v nastávajúcom roku.

21.2. Pani Šipošová Margita ponúkla obci dom zdarma. Zdôvodňuje, že stavba je v dezolátnom stave a ako dôchodkyňa nie je schopná ho opraviť, aby slúžil svojmu účelu. Budova má historickú hodnotu a do vybudovania obecného domu v roku 1926 bol ako richtársky dom odkúpený v roku 1501 pri vykúpení sa obce Varín z dedičného práva richtárstva.

Zároveň slúžil ako dostavníková stanica a kancelária notára. V minulom storočí ako poštový úradník tam pôsobil Martinček, ktorý zároveň vyučoval na ľudovej škole aj svojho synovca Jozefa Martinčka základom latinskej reči zvanej "Principia".

24.3. Uskutočnila sa beseda so spisovateľkou Karla Láslo - rodenou Remenárovou, rodáčkou z Varína, ktorá v družnej besede hovorila o detstve a jej životnej púti až po súčasnosť. Spisovateľka čerpá námet pri písaní kníh od jej manžela lekára z lekárskeho prostredia a pripravuje vydanie ďalšieho zväzku.

31. 3. Uskutočnila sa beseda so spisovateľom A. Habovštiakom. Po živej a priateľskej besede si občania dali podpisovať jeho vydané diela. V škole mal besedu s ročníkmi 5. - 8. spojenú s výstavkou jeho diel.

19. 4. Prebiehala v škole súťaž o Zbore narodenej bezpečnosti, ktorej sa zúčastnilo 20 pionierov 2 ročníkov 5. - 8. Najlepších 15 pionierov sa zúčastnilo tematického zájazdu do družobnej Vysokej školy zboru národnej bezpečnosti v Prahe. Zájazd sa uskutočnil 8. - 11. júna 1989.

4. 9. Bolo zahájenie školského roku 1989/1990 za prítomnosti zástupcov Okresného národného výboru odboru školstva, Vápenky Varín, Združenia rodičov a priateľov školy a Jednotného roľníckeho družstva.

22. 9. Uskutočnilo sa na škole družobné stretnutie s piatou Základnou školou z Frídku Místku za účelom spoznávania práce, výmeny skúseností a pracovného prostredia.

29. 8. Uskutočnila sa pri pamätníku spomienková slávnosť na padlých v SNP proti banderovcom za účasti zástupcov Vysokej školy verejnej bezpečnosti z Prahy, OV KSS a Okresného národného výboru v Žiline MNV a spoločenských organizácií z Varína.

6. 11. Uskutočnil sa lampiónový sprievod cez obec z príležitosti 72. výročia Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie.

7. 11. Uskutočnila sa výročná členská schôdza DO KSS v starej kinosále U Bučku.

17. 11. Občania a študenti našej školy pozorne sledovali manifestáciu študentov v Prahe, zameranú na prelom v politickom systéme ČSSR. Žiaci si zároveň pripomenuli 40. výročie fašistickej svojvôle a krivdy páchané na študentoch.

20. 11. Uskutočnila sa v našej škole obvodová súťaž v príprave studených jedál. Žiačky Cabadajová a Halusková obsadili 3. miesto.

29. 11. Prebiehali v našej škole súťaže o jesennom aranžovaní a majstrovstvá školy v šachu jednotlivcov.

7. 12. Uskutočnila sa celo-obecná schôdza, ktorú zorganizovalo MNV v spolupráci s Akčným výborom VPN z radov študentov Vysokej školy dopravnej v Žiline. Na rokovaní informovali o stave krízy v ČSSR a opatrenia pre zvrhnutie vlády a starého režimu. Hovorilo sa o pláne činnosti pre najbližšie obdobie v miestnych podmienkach. Z pohľadu celoštátneho podávali obširnu správu o spojení študentov s jednotlivými vysokými školami a vzájomnom ďalšom postupe.

12. 12. Bola zrušená činnosť Dedinskej organizácie Komunistickej strany Slovenska na škole, na základe zmeny ústavného zákona bola zrušená činnosť akýchkoľvek politických strán na pracovisku.

Zrušením vedúcej sily KSČ v spoločnosti došlo k úpravám vo vyučovacom procese. Vyučovanie predmetu občianska náuka sa neklasifikovala na základe nesprávnej aplikácie tohto predmetu, ako aj dejepis, ktorý sa začal vyučovať podľa nových dočasných textov. Došlo k zníženiu počtu hodín ruského jazyka a doplnenie počtu hodín jazyka anglického.

14. 12. O 17.00 hod. sa stretlo v dome dôchodcov vo Varíne 21 skautov a skautiek, aby po 20 rokoch opäť oživilo skautské hnutie v obci. Na tomto stretnutí sa dohodlo, že do konca apríla 1990 sa preberie s vybranými chlapcami a dievčatami učivo potrebné pre vodcov oddielov.

28. 12. Zasadal Akčný výbor VPN a zaoberal sa otázkou obsadenia obecného zastupiteľstva a kooptovaním nových poslancov, miesto tých, čo nezodpovedali požiadavkám doby.

Príjmy a výdaje obce Varín za rok 1989

Príjmy	
Daň z príjmu - predaja domov	5 212 Kčs
Domová daň	65 372 Kčs
Správne poplatky - overovanie podpisov	6 815 Kčs
Poplatky od psov	2 640 Kčs
Vodné hospodárstvo - práčovňa za kanalizáciu	2 246 Kčs
Kultúra	80 Kčs
Miestne hospodárstvo - nájom za 24 bytov v majetku MNV	142 067 Kčs
Školstvo dotácia od ONV	535 000 Kčs
Spolu	759 432 Kčs
Nerozpočtované príjmy	
za používanie verejného priestranstva	24 791 Kčs
pokuty za priestupky a previnenia	5 908 Kčs
sankčné poplatky od organizácií	10 220 Kčs
úroky z bankových účtov	15 651 Kčs
ostatné príjmy	7 479 Kčs
Spolu	64 049 Kčs
Plánovaná dotácia na krytie rozpočtových nákladov od ONV - Žilina	
ONV - Žilina prispel na projekty vodovo III. Etapa	17 859 Kčs
Okresná správa cestovného ruchu prispela na výstavbu lyž. Vleku	911 000 Kčs
Vápenka Varín prispela na výstavbu lyžiarskeho vleku	350 000 Kčs
ONV - Žilina poukázal na zdravotné stredisko	1 600 000 Kčs
Spolu dotácie a príspevky	4 676 140 Kčs
Celkové príjmy spolu	5 499 621 Kčs

Čerpanie finančných prostriedkov podľa kapitol:	
Vodné hospodárstvo	3 979 Kčs
Miestne komunikácie	102 003 Kčs
Materská škola	328 090 Kčs
Základná škola	393 000 Kčs
Školská jedáleň + tri jedálne v materských škôlkach	820 629 Kčs
Kultúrne stredisko	270 000 Kčs
Požiarna ochrana	12 225 Kčs
Obradná sieň	3 200 Kčs
Poslanci a aktív	2 846 Kčs
Správa národného výboru - pošta, telefón, kanc. potreby a iné	83 089 Kčs
Pomov pre deti a dôchodcov	71 538 Kčs
Bytové hospodárstvo	69 518 Kčs
Verejné osvetlenie	82 026 Kčs
Pohrebníctvo - voda a odvoz smetí	591 Kčs
Výstavba plynovodu	578 771 Kčs
Asanácia domov	88 862 Kčs
Výstavba zdravotného strediska	656 168 Kčs
Oprava požiarienej zbrojnice	27 589 Kčs
Výkup rod. domov z Ulice J. Fučíka	127 218 Kčs
Výdaje spolu	3 721 518 Kčs

Výstavba obce pokračovala v rámci dlhodobého plánu so zameraním kompletného vybavenia, vychádzajúc z požiadavok občanov. Išlo o akcie:

Výstavba zdravotného strediska

Začala sa v roku 1987. Pre rok 1989 Okresný národný výbor v Žiline poukázal ako účelové prostriedky pre túto stavbu čiastku 1 600 000 Kčs, avšak prestavané bolo len 656 168,10 Kčs. Stavba nepokračovala podľa plánu a harmonogramu pre nedostatok stavebného materiálu.

Výstavba plynovodu v obci

Pokračovala po etapách v jednotlivých uliciach. Budovalo sa potrubie časť Ulice Martinčekovej, Hrnčiarskej a Hviezdoslavovej. Pokiaľ v roku 1988 bolo prestavané na plynovom rozvode 1 100 000 Kčs v sledovanom roku len 578 771 Kčs.

Rozvod plynovodu po obci sa budoval zo združených prostriedkov prevažne Slovenského plynárenského priemyslu.

Výstavba lyžiarskeho vleku pod Jedľovinou

Starý lyžiarsky vlek, vybudovaný v rokoch 1964 - 1965, bol hodne poruchový. Turistický ruch a záujem o lyžiarsky šport si vyžadoval vybudovať nový vlek, uspokojujúci širokú verejnosť.

Obecné predstavenstvo po konzultácii s Cestovým ruchom a miestnymi závodmi rozhodli vybudovať vlek "Puma" zo združených prostriedkov, na ktorý prispela Okresná správa cestovného ruchu v Žiline čiastku 911 000 Kčs a Vápenka Varín 350 000 Kčs.

Na výstavbe vleku sa začalo až v roku 1990. V tomto roku sa uskutočnili len prípravne práce.

Výstavba vodovodu

Pokračovala v etapách. V tomto roku bola ukončená druhá etapa a projekčne sa pripravovala tretia etapa výstavby vodovodu. Náklady spojené na vyprojektovanie a rozpočet uhradil ONV v Žiline zo štátneho rozpočtu. S výstavbou tretej etapy vodovodu v obci sa začalo v roku 1990.

Ostatné práce pre zvel'adenie obce boli zamerané:

- výkup troch rodinných domov v Ulici Fučíkovej a to Rozálie Bulejčíkovej, Potrepčiakovej a Novosada.
- rozšírenie verejného osvetlenia po odľahlých uliciach a uličkách.
- oprava požiarnej zbrojnice.
- bola uskutočnená asanácia rodinný domov, pre uvoľnenie priestoru v okolí zdravotného strediska z fondu prostriedkov rozvoja a rezerv.
- oprava komunikácií bola zameraná na rozkopané časti počas výstavby vodovodu a plynofikácie.
- oprava a údržba bytov, ktoré sú majetkom obce.

Činnosť komisie ochrany verejného poriadku

Zaoberala sa priestupkami a previneniami v obci. Drobné priestupky riešila za prítomnosti previnilcov s uložením upozornenia, napomenutia, pokarhania, verejného pokarhania, prípadne peňažitou pokutou, ktorá bola odvádzaná do rozpočtu obce.

Za rok 1989 bola za priestupky uložená celková pokuta 5 908 Kčs. Najčastejšie priestupky bola za opilst' a výtržnosti v 18 prípadoch, opilst' s bitkou v piatich prípadoch, susedské a medziľudské vzťahy v 5 prípadoch, svojvoľné predĺženie záverečných hodín pri predaji alkoholu dvakrát, v jednom prípade vulgárne jednanie a osočovanie lekára, osočovanie verejného činiteľa, znečisťovanie ulíc dopravnými prostriedkami, vypisovanie anonymných listov s obsahom osočovania, zavíjanie psa, odcudzenie tovaru v predajni potravín a návšteva kina mládeže na zakázané filmy.

Bezpečnosť a ochrana občanov a trestné činy

Obec Varín patrí do obvodného oddelenia Verejnej bezpečnosti Terchová.

Náčelník VB podával pravidelne informačnú správu o trestnej činnosti v obvode Miestneho národného výboru Varín, ktorá sa prejednávala na zasadaní rady, z ktorej vyberám.

Za rok 1989 počet zaregistrovaných trestných činov je na úrovni roku 1988. Spáchané boli tri trestné činy porušovania povinností v prevádzkach socialistických organizácií z nedbalosti, deväť trestných činov rozkrádania majetku v socialistickom vlastníctve, dva trestné činy - útok na verejného činiteľa, štyri trestné činy pre opilstvo a výtržníctvo, jeden trestný čin ublíženia na tele a štyri trestné činy krádeže. Zo 14 prípadov krádeží vlámaním bolo objasnených deväť. V roku 1989 bolo zaregistrovaných 48 prípadov riešených v kompetencii VB, to je o 16 viac ako v roku 1988.

Prevažne boli riešené zlé susedské vzťahy, rodinné spory a agresivita pod vplyvom alkoholu.

Na 8 osôb bol podaný návrh na protialkoholické liečenie. V obci došlo ku dvom dopravným nehodám, čo je o 5 menej ako v roku 1988. ň

V Nezbudskej Lúčke došlo k 3 úmrtiam, z toho jedna samovražda obesením a ďalší utopením sa v zatopenej bani.

Za obdobie bolo evidovaných sedem požiarov. Z toho 3 v závode Trinecké železiarne vápenka Varín, z ktorých jeden bol založený úmyselne. Páchatel' bol zistený.

K ďalším trom požiarom došlo v závode Drevoindustria Varín - išlo o samovznietenie pilín v site. Jeden požiar bol v rodinnom dome, zapríčinený neopatrnosťou, keď horľavé látky boli uložené v blízkosti ústredného kúrenia. V obci je 14-členná jednotka Pomocnej stráže verejnej bezpečnosti, ktorá odslúžila pri rôznych akciách 1506 zdarma.

Kultúrna činnosť v obci

Kultúra bola organizovaná cestou Miestneho kultúrneho strediska a spoločenských organizácií, ktoré boli registrované pod Akčným výborom národného frontu /ďalej AVNF/. V predsedníctve AVNF boli zastúpení členovia KSS poverení usmerňovaním kultúrnej činnosti v zmysle politiky strany.

Krúžku, ktoré neboli zaradené v niektorej spoločenskej organizácii, alebo v kultúrnom stredisku nemohli samostatne vystupovať.

Tak tomu bolo pri oživení miešaného spevokolu pod vedením Jána Pavčička v priebehu mesiaca júna 1988, ktorý sa zaradil pod kultúrne stredisko.

Prvé vystúpenie po 30 rokoch bolo pri odhalení pamätníka v auguste 1988.

Kultúrne stredisko bolo financované z rozpočtu MNV. Rozpočet pre krytie nákladov kultúry v obci za rok 1989 predstavoval 260 000 Kčs, avšak skutočné čerpanie bolo o 10 000 Kčs viac.

Z týchto prostriedkov boli uhrádzované mzdy vedeniu MKS a pracovníkom knižnice a kina. Ďalej sa z rozpočtu použilo na krytie nákladov ako kancelárske potreby, telefón, elektrická energia a zmluvné dohodu profesionálnymi súbormi pri vystúpení v obci. Žiaľ, treba konštatovať, že okrem spevokolu vlastná tvorba kultúrnych podujatí našimi občanmi nebola žiadna.

Vlastná činnosť bola zameraná na:

- Besedy a prednášky: životospráva ženy, príšery svetových morí, alergické ochorenia, správna životospráva ľudí vyššieho veku, život vo vode, je neuróza nevyhnutnou, kožné choroby, ochrana vtáctva, trestná činnosť mládeže, liečivé rastliny a ich používanie, ochorenie chrčtice a ochorenia tráviaceho ústrojenstva.
- Uskutočnili sa tematické zájazdy do Blatnice, Trenčína, Oravského Podzámku a Ružomberku.
- Z príležitosti Medzinárodného dňa žien sa poriadala akadémia s kultúrnym programom.
- V spoločenskej miestnosti Bučko boli vystavované obrazy a umelecké práce amatérov - Varínčanov a rodákov z Varína.
- Pre deti bolo usporiadaných 5 rozprávkových popoludní a dva koncerty pre mládež a deti z materskej školy.
- Pre dospelých bol jeden koncert rockovej skupiny AC a hudobný medailón Bedřicha Smetanu, ďalej u nás hostovali: dychová hudba Záhoranka s ľudovým rozprávačom, divadelné predstavenie Klbko v podaní divadelného súboru z Lietavskej Lúčky a koncert k 71. výročiu vzniku ČSR.
- Zo zábavných podujatí to bolo popoludnie pre deti z príležitosti Medzinárodného dňa detí, kto odhalí tajomstvo jazera Loch - nes? a privítanie Mikuláša s rozsvietením vianočného stromčeka na Námestí.
- Miešaný spevokol vystúpil v priebehu roka so svojim repertoárom jedenásťkrát - oslave Medzinárodného dňa žien, Slovenského národného povstania, Jánošíkových oslavách v Terchovej a rôznych zhromaždeniach poriadaných v obci. Vo farskom kostole zborovými piesňami sa zúčastnil na obradoch pri bohoslužbách cez vianočné a veľkonočné sviatky. Pre upevnenie kolektívu sa pripravilo spoločenské posedenie.

Kultúrne stredisko poriadalo vzdelávacie kurzy, za ktoré si žiaci platili. Kurzy boli zamerané na vyučovanie nemeckého jazyka, klavír a akordeón. Absolventi, ktorí navštevovali kurz na hudobné nástroje, mali v polroku a na konci roku koncert ako prehliadka rastu žiakov a ich odborných znalostí.

Kiná

Prevádzkovali sa dve. Jedno vo Varíne pod názvom kino Kriváň a v kultúrnom dome v Nezbudskej Lúčke. V Nezbudskej Lúčke pre menší záujem zo strany občanov sa odohralo za rok len 12 predstavení.

V kine Kriváň bolo za rok 1989 odohraných celkom 321 predstavení s počtom návštevníkov 21 664 divákov s priemernou návštevnosťou 67 divákov na jedno predstavenie.

Tržby z kina za rok predstavovali 82 011,90 Kčs.

Knižnica

Otvorená bola na dve zmeny:

Od 8.00 hod. do 19.00 hod. pri dvoch stálych pracovníčkach.

Knižný fond predstavoval 12 727 zväzkov.

Za rok 1989 bolo vypožičaných 29 668 zväzkov, pri počte 692 čitateľov.

Knižnicu celkom navštívilo 4 770 obyvateľov. Priemerný počet denných výpožičiek predstavoval 123 kníh.

Pracovníci - kultúrne stredisko zamestnávalo celkom 15 fyzických osôb, čo v prepočte predstavuje 8 plných pracovných úväzkov, z toho 9 žien a 6 mužov.

Pre 7 pracovníkov je zamestnanie ako vedľajším.

Hospodárenie v kultúrnom stredisku

Príjem za rok 1989

Príspevok od Miestneho národného výboru	270 000,00 Kčs
Ostatné príjmy z činnosti	50 489,60 Kčs
Vstupné	91 967,90 Kčs
Ostatné príjmy od obyvateľstva	19 426,00 Kčs
Zostatok z roku 1988	7 811,00 Kčs
Príjmy spolu za rok 1989	439 694,00 Kčs

Výdavky - plánované náklady predstavovali 420 tis. Kčs, z toho náklady na mzdy 255 200 Kčs, materiálne náklady, služby a práce, cestovné, telefóny a spotreba elektrickej energie.

Štátnemu kinu za prepožičanie filmov sa odvádzalo 40 % z tržieb kina, čo predstavovalo za sledovaný rok čiastku 28 080 Kčs.

Hodnota spravovaného majetku Kultúrneho strediska Varín k 31. 12. 1989 predstavuje 1 374 913 Kčs.

Majetok vzrástol v roku 1989 o 638 009 Kčs, keď do inventáru kultúrneho strediska pribudol kultúrny dom v Nezbudskej Lúčke.

Základná škola Varín

V školskom roku 1988/1989 žiaci mimo každého učiva podľa osnov boli zaradení do jednotlivých krúžkov podľa osobitného záujmu žiaka a to:

- gymnastický
- spevácky
- inštrumentálny
- kvetinársky
- výtvarný
- svetonázorový
- športový
- zdravotnícky

- literárno-dramatický
- strelecký
- čitateľský
- poľovnícky
- krúžok šikovných rúk
- ochrany prírody
- turistický
- rybársky
- krúžok medzinárodného priateľstva /KMPI/

Pekné výsledky dosiahli v prednese v súťaži Hviezdoslavov Kubín v obvodom kole dňa 12. 4. 1989 v Belej, kde žiačka Frančeková zo 7. A a P. Piš zo 7. B sa umiestnili na 2. mieste.

V súťaži Zväz sovietskych socialistických republík "Očami detí" v Žiline, v kresbe, grafike a maľbe boli z každej kategórie vyhodnotení riaditeľom Ľudovej školy umenia zo Žiliny s Behaňom traja žiaci z varínskej školy. Pre žiakov súťažiacich v KMPI a aktívnych pri rôznych podujatiach sa uskutočnili tematické zájazdy na VŠ ZNB v Prahe dňa 19. 4. 1989 a 8. - 11. júna 1989. Zájazdu sa zúčastnilo 15 pionierov.

Škola udržovala družobný styk so školou Frídek Místek na Morave, keď po výmene pedagogických skúseností vo vyučovacom procese sa žiaci stretli v meraní síl v ľahkej atletike, vybíjanej a futbale.

Jeden z vážnych problémov bol nedostatok učební na škole. Z Varína dochádzajú žiaci do školskej budovy v Nezbudskej Lúčke, ktorá patrí pod riaditeľstvo školy vo Varíne, v ktorej sú štyri učebne. Vo Varíne v budove dielne sú štyri učebne a dve miestnosti ako dielne a v hlavnej budove je 13. učebni. Žiaci dochádzajúci do školy z ročníkov 1. - 3. do Nezbudskej Lúčky autobusom boli pod dozorom učiteľov.

Vyhodnotenie žiakov na konci ročníka 1988/1989

Prospech:

- z 571 žiakov prospelo 99,29%, jedna žiačka bola neklasifikovaná, traja žiaci neprospeli, t. j. 0,52%, 96 žiakov s dostatočnou. Žiaci vymeškali 28 909 hodín, čo v priemere na žiaka predstavuje 50,6 hodín. Zo správania boli udelené tri verejné pokarhania.
- Z pedagogického zboru odišli slečna Heriová, s. Glettová, S. Kostková, s. Hrdá a s. Kudříková.
- Zahájenie nového školského roku 1989/1990 sa uskutočnilo 4. 9. 1989 v budove školy. V novom školskom roku na základnej škole pôsobili títo učitelia:

Marián Trizuliak - riaditeľ školy, Emília Púčiková - zástupca riaditeľa, Jožka Galčíková - výchovný poradca, Bačinská - skupinová vedúca.

Triednictvo bolo rozdelené takto:

V 1. A Žideková, v 1. B Kyselová, v 2. A Androvičová, v 2. B Macáková, v 3. A Harani, v 3. B Višňovská, v 4. A Trojková, v 4. B Trembošová, v 5. A Fodorová, v 5. B Fujaková, v 5. C Paučinová, v 6. A Androvičová A., v 6. B Kozáková, v 6. C Trnovcová, v 7. A Boleková, v 7. B Galčíková, v 7. C Tavačová, v 8. A Halabica, v 8. B Trizuljaková.

Vyučovanie prebiehalo podľa osnov a znovu boli vytvorené záujmové krúžky na úrovni minulého školského roku. V krúžkoch prebiehali súťaže a najlepší reprezentovali školu v obvodomých, prípadne okresných kolách. Tak tomu bolo, keď z 28 žiakov 6. - 8. ročníka o Puškinov pamätník, dvaja postúpili do obvodomého kola. Ďalší sa zúčastnili dňa 10. 11. 1989 v obvodom kole, ktoré prebiehalo v Terchovej pod názvom "Čo vieš o ZSSR" a príprava studených jedál, kde naše žiačky obsadili 3. miesto. V rámci školy boli zaujímavé súťaže o jesenné aranžovanie a majstra školy v šachu.

Dňa 17. novembra 1989 si študenti spomenuli na 40. výročie fašistickej svojvôle a krivdy páchanej na študentoch. Celá škola pozorne sledovala manifestáciu študentov a boj o prelom v politickom systéme ČSSR, keď na mnohých miestach dochádzalo k brutálnemu zásahu proti študentom v Prahe. Vystúpenie študentov so svojimi požiadavkami si vynútili utvorenie novej štruktúry spoločnosti v ČSSR.

V polovici decembra 1989 po zmene ústavného zákona bola zrušená akákoľvek činnosť politických strán na škole a tým zanikla školská DOKSS, ktorej predsedom bola s. E. Púčková. Zrušením vedúcej sily KSČ v spoločnosti došlo k úpravám vo vyučovacom procese. Vyučovanie predmetu občianska výchova sa neklasifikoval na základe nesprávnej aplikácie tohto predmetu. Neklasifikoval sa ani dejepis, ktorý sa začal vyučovať podľa dočasných textov.

Došlo k zníženiu jazyka ruského a zvýšil sa počet hodín jazyka anglického. Bol ideologizovaný celý výchovný a vzdelávací proces.

Hospodárske výsledky závodov

Závod lom a vápenka Varín

Závod bol zameraný na ťažbu vápenca a jeho spracovanie. Hrubá ťažba vápenca za rok 1989 predstavovala 1 856 165 ton, čo predstavovalo plnenie plánu na 110,5%. Výroba a spracovanie podľa jednotlivých sortimentov sa riadila požiadavkami odberateľov. V tomto roku sa podarilo znížiť hranicu plánovaného limitu menej kvalitných výrobkov v prospech zvýšenia kvality ponúkaného tovaru.

Hlavné ukazovatele výroby:

Hrubá výroba vápenca	1 856 165 ton	110,50%
Odbyt podľa frakcií - 63 - 125, štrk 32 - 63, drť 8 - 32, dolomit, drť 0 - 22 a granulovaná drť	1 704 169 ton	97,10%
Vápnokusové	111 626 ton	101,00%
Vápnokusové pre odbytové organizácie	13 768 ton	116,10%
Vápnokmleté	74 067 ton	96,70%
Vápnokdrvené 10/40 pre Trinecké železiarne	23 751 ton	107,90%

V investičnej výstavbe bolo prestavané v tis. Kčs

Zariadenie pre spracovanie vápencov	10 471
Rozšírenie lomu	24 972
Čistička odpadových vôd a kanalizácie v závode vo Varíne	7 214
Stroje a strojné zariadenie	9 724
Spolu preinvestované	52 384
Čerpanie mzdových nákladov – fondov	27 842 (102,5%)
Priemerný mesačný zárobok v Kčs	3 674 (104,8%)
Priemerný hodinový zárobok v Kčs	23,24
Pracovníci celkom	628
z toho muži	532
z toho ženy	96
V kategórii robotníkov	530
V kategórii technicko-hospodárskych pracovníkov	98
Z fondu kultúrnych a sociálnych potrieb bolo čerpané	2 530 475,16 Kčs

Z týchto prostriedkov sa prispelo pre združenú akciu výstavby zdravotného strediska vo Varíne 800 000 Kčs a na výstavbu lyžiarskeho vleku Pod Jedľovinou 300 000 Kčs. Celkom náklady na výrobu a prevádzku predstavovali 171 059 000 Kčs.

Drevoindustria závod Varín

Závod pokračoval vo výrobnom programe a objemoch výroby ako v predchádzajúcich rokoch. Pílnica rezala guľatinu na plnú kapacitu - porezala 18 800 m³ listnatej guľatiny. Vrstvené drevo sa prestáva orientovať na výrobu lyží a preorientúvava sa na hokejky a pastelové zábrany. Výrazne sa zvýšila výroba nábytkových nôh. Priemerný zárobok v závode aj naďalej patrí medzi najnižšie v rámci podniku. Zisk závodu bol 4 milióny Kčs. Hospodárske ukazovatele závodu boli nasledovné:

Sortiment výroby:

Listnaté rezivo	13 165 m ³
Nábytkové hranolky	1 061 m ³
Vrstvené drevo	1 492 m ³
Hokejové palice	150 356 m ³
Prírezy na postieľky	312 224 m ³
Nábytkové nohy	165 743 m ³
Debny	3 824 m ³

Výroba a odbyt tovaru v 1 000 Kčs

Výroba tovaru	50 220
Odbyt celkom	50 272
Z toho pre vývoz	2 990
Výkony celkom	50 260
Náklady celkom	46 193
Zisk	4 067
Pracovníci	152 pracovníkov
Čerpanie mzdových fondov	4 676 000 Kčs
Priemerný zárobok	2 563 Kčs
Produktivita práce	330

Telovýchova a šport

Bola organizovaná pod Telovýchovnou jednotou Fatran Varín. Jednota mala 8 oddielov, avšak dominantné postavenie mal futbal. Družstvo dospelých v novom súťažnom ročníku jeseň - jar 1989/1990 bolo zaradené na základe výkonnosti do 2. triedy okresnej súťaže výkonnosť a postavenie v jesennej časti zodpovedalo starostlivosti o mužstvo zo strany funkcionárov, keď sa pohybovali medzi 12 až posledným 16 miestom. Činnosť spočívala prevažne na dvoch - troch obetavých funkcionároch, avšak centrálny výbor mal celkom iné záujmy. Centrálny výbor zastrešoval oddiely - futbalový so 125 členmi, turistický s 35 členmi, horolezci so 16 členmi, lyžiarci s 87 členmi, basketbal s 20 členmi, karate s 15 členmi, volejbal s 12 členmi a združenie rekreačnej telovýchovy ZRTV cvičenie - zdravotné žien v telocvični škole s 37 členmi. TJ evidovala celkom 347 členov. Ako je vidieť zo správy kontrolnej a revíznej komisie zameranej na riadiacu činnosť, kontrolu dokladov, hospodárenie v chate Fatranka ako zariadenie TJ, evidencia členskej základne, zakupovanie členských známok a iné ukazovatele vyskytli sa vážne nedostatky s uplatňovaním osobných záujmov. TJ Fatran mala uzatvorenú družbu s Tarnovom v Poľsku, ktorý boli u nás na návšteve 5. 8. až 12. 8. 1989, keď autobus bol poloprázdny, v ktorom bolo len 24 osôb, z toho len 7 členov TJ

Fatran. Aktívnu činnosť vyvíjal basketbalový oddiel. Keďže sme nemali vlastnú telocvičňu, zodpovedajúcu tejto súťaži, tréningy a súťaže sa hrali v prenajatej športovej hale v Žiline. Náklady družstva počas súťaže boli pre nás mimoriadne vysoké a samotná súťaž neslúžila pre občanov Varína. V družstve hrali len traja hráči z Varína a ostatní boli zo Žiliny.

Volejbalisti hrali druhú slovenskú ligu, čo na tak malú obec bolo pozoruhodné.

Ostatné oddiely pracovali viac pre vlastnú zábavu. Nedostatok snehu v januári bol len 14 dní a vo februári 7 dní znemožňoval plné rozvinutie činnosti lyžiarskeho oddielu.

Z tohto dôvodu bol lyžiarsky vleč nevyužitý a tradičné plánované lyžiarske preteky sa neuskutočnili.

Sklamaním boli aj oslavy 80. výročia založenia futbalového oddielu pre celý rad organizačných nedostatkov. Jeden z týchto bol, keď pre hlavný kultúrny program bol pozvaný MODUS z Bratislavy, ktorý sa dostavil oneskorene a nesplnil a svojim prednesom prítomné obecnosť nenadchli, ba skôr sklamali.

Rozpočet a čerpanie finančných prostriedkov	Rozpočet [Kčs]	Čerpanie [Kčs]
Príjem celkom predstavoval	97 000	93 179
Výdavky	114 000	94 115
Rozdiel mínus	17 000	936

Čerpanie bolo hodne vyššie, nakoľko podľa revíznej správy v hospodárskom roku 1989 neboli zúčtované náklady za elektrickú energiu 16 000 Kčs a hospodárske ihriska za tri mesiace nezúčtovaná mzda á 1 807 Kčs.

Skutočný schodok medzi príjmami a výdajmi predstavoval 22 357 Kčs. Sledovaný rok možno označiť na úseku TJ ako krízový, ktorý sa preniesol aj do ďalšieho obdobia.

Zo staršej histórie

Písal sa rok 1935, keď 1. septembra došiel do Varína učiteľ Bohumil Macku, vyučovať na meštiansku školu. Menovaný bol rodák z Moravy a už pri príchode do Varína bol absolventom vodcovskej školy vo svojom rodisku.

V krátkom čase sa zoznámil s prostredím a okolím a ešte v tom roku po získaní 10 - 12 ročných chlapcov založil Česko-slovenský skaut vo Varíne.

S mládežou začal robiť vychádzky do prírody Pod Jedľovinou, kde ich naučil spoznávať strany, kvety, lesné plody, stopovať, zakladať obrne, stavať stany a iné. Išlo viac o chlapcov navštevujúcich meštiansku školu, ku ktorým sa pridali aj ďalší.

Za pol roka úspešne zložili skúšky a skautsky sľub. Medzi prvých skautov patrili Alexander Matuška, Július Bielik, František a Otto Rihák, Edo a Slavomír Lipka, Pavol Boka, Ján Staník, Jozef Kucík, Ján Verčík, František Sporina, Anton Panáček, František Akantis, Antom Cvacho, Panáček, Ján Gábor a Jozef Paniak.

Ku týmto sa neskoršie pridali:

Jozef a František Vaborský, Viktor Behúň Rosinský so synmi Milanom a Antonom a ďalší.

Prvá klubovňa bola v búde na trhovisku pri moste za riekou Varínkou. Rovnošata pozostávala z krátkych nohavíc, zelenej košeľe, píšalky zo šnúrou, klobúka a na ramene menovka obce.

V zimnom období boli vychádzky obmedzené pre tvrdé zimy a pri stretnutiach sa čas venoval teórii viazania uzlov a rôznym iným štúdiám, ako napr. mapa, orientácia a značkovanie.

Založenie katolíckeho skautu

Vo februári 1937 došiel do Varína ako katolícky kaplán Augustín Zányi. Vyučoval náboženstvo na meštianskej škole, kde sa zoznámil s učiteľom Bohumilom Macku. Učiteľ sa snažil uplatňovať v praxi český jazyk a nekládol dôraz na náboženskú výchovu. Túto

skutočnosť postrehol kaplán a rozhodol sa založiť katolícky skaut, ktorý bol hlboko národne orientovaný.

Nábožensky založení rodičia dali prednosť, aby sa ich deti schádzali v katolíckom skaute. Zriadením katolíckeho skautu boli v obci dve skautingové skupiny. Časť členov z Československého skautu prešla do skautu katolíckeho. V československom skaute zostali bratia Slavo a Eduard Lipka, Jozef a František Vrbovskovci, Behúňovci a ďalší.

V katolíckom skaute bol náčelníkom kaplán Augustín Zányi, zborový vodca Michal Cvacho Gančík a vodkyňa skutiek bola Elena Bieliková - Čurilová.

Starší skauti, ktorí prešli z česko-slovenského skautu, mali už druhotriedne skúšky a títo školili nováčikov v skaute katolíckom. Voje vlčat viedol Alexander Haluška s radcami Jozef Kucík, František Sporina a Jozef Paniak.

Vodcom druhého oddielu bol Viktor Freundefeld a v družinách pracovali Pavol Cvacho, František Varínsky a Ján Schmidt. Prvý sľub katolíckych skautov sa uskutočnil pod Starým hradom a v ďalšom roku v doline Kúr. Finančných prostriedkov nebolo a preto pre začiatok pán kaplán predal svoju motorku "Ogar" a za peniaze zakúpil základné vybavenie a skautské kroje. Vtedy bolo vo Varíne cca 180 skautov a skautiek.

Skauting bol vo Varíne na veľmi dobrej úrovni. Usporiadávali sa pravidelné skautské akadémie s bohatým kultúrnym programom a vyvíjala sa aktívna činnosť v prírode. V roku 1937 sa konal v Bratislave zjazd katolíckych skautov na Železnej studničke, kde bolo asi 460 stanov.

Na tomto zjazde sa zúčastnilo z Varína asi 40 skautov.

Tu nadviazal kaplán družbu s vodcom poľských skautov Phercerov/ z Varšavy a pozval ich hosťovať do Varína. V roku 1938 táborilo 30 skautiek a niekoľko skautov z Varšavy šesť týždňov v Bôroch na Vajánku.

V zmrákajúcom sa politickom období sa zistilo, že medzi poľskými skautami a skautkami boli vyzvedači a špiční proti našej republike. Po odchode poľských skautov, hneď na druhý deň bolo veľké vyšetrovanie zo strany našich bezpečnostných orgánov.

Varínski skauti mali družbu so saleziánmi v Žiline, ktorí niekoľkokrát hosťovali v našej obci s kultúrnym programom v sále u Bučku. Družbu sme mali so skautmi v Kláštore po Znievom, kde sme sa zúčastnili na slávnostnom sľube a vysviacky skautskej Zástavy. Dlhú dobu sme spomínali na dobrý kotlíkový guláš a pečené buchty, ktorými nás štedro pohostili.

V roku 1937 bola slávnostná vysviacka skautskej zástavy v rím.-kat. kostole vo Varíne. V strede kostola pred zákrstím bol stôl, na ktorom bola položená zástava a postupne pribíjali štítky na podporu katolíckeho skautu. Najnižšia podpora pre zakúpenie štítku bola 250 Kčs.

Keďže ako skauti sme nemali žiadnu klubovňu, zástava bola uschovaná u Michala Cvachu Gančíka. Vlajku sme nosili len pri slávnostných podujatiach a sprievodoch. Jej nesenie na čele sprievodu bolo mimoriadnou čťou a odmenou za zásluhy.

Varínski skauti sa zúčastnili aj na poslednej rozlúčke s Andrejom Hlinkom v Ružomberku, kde bolo za krásneho a teplého počasia tisíce občanov v krojoch z celého Slovenska. Na pohrebe mimo cca 30 - člennej skupiny skautov, medzi ktorými som bol účastný aj ja, bolo niekoľko desiatok občanov z Varína. Skautská činnosť bola prerušená za Slovenského štátu, keď sa vytvorila Hlinkova mládež, do ktorej boli povinní sa registrovať všetci žiaci.

Ku opätovnej činnosti pod skautskou vlajkou sa odhodlala po druhej svetovej vojne skupina niektorých starších skautov, prevažne z radov študentov a svoju činnosť zamerali na táborenie v letnom období. Už v roku 1948 táborili v Párnickej dedine, neskôršie na Hornej Orave a inde. Stála skupina sa skladala z členov, v tom čase ešte študentov MUDr. Michal Kapasný, MUDr. Vladimír Kapasný, Ing. Vojtech Salát, Ing. Pavol Tretina, František Sporina, Cvacho Emil a ďalší. V roku 1951 bol skaut znovu zrušený a tvorili sa zväzy mládeže.

Uvoľnenie politickej situácie v roku 1968 umožnilo znovu oživiť staré spoločenské organizácie, medzi ktorými bol aj skaut.

Dňa 10. novembra 1968 o 18.00 hod. v zasadačke MNV vo Varíne bol obnovený už druhýkrát Zbor skautov a skautiek zásluhou starších:

Františka Sporinu, Jána Schmidta, Pavla Beniača, Jána Gábora, Jozefa Boku, Antona Panáčka, Jozefa Paniaka, sestry Heleny Havrančíkovej a Kornélie Hreuseovej. Za náčelníka bol zvolený František Sporina a za zástupcov Ján Schmidt a Helena Havrančíková.

Postupne školili chlapcov a dievčatá od 13 do 15 rokov do funkcie vodcu. Zorganizovali skautskú akadémiu a vytvárali nové družiny. Oddiel chlapcov mal dva roje vlícat a oddiel dievčat. Vodcovia boli:

A. Androvič, M. Androvičová, I. Matejovský, Ľ. Panáček, A. Kapasný a K. Cvachová. Celkom bolo registrovaných 120 členov. Prvý tábor sa uskutočnil 26. 6. až 12. 7. 1969 pri chate vápenky za Polomom. Poriadali sa rôzne kultúrne podujatia, večierky mikulášske a fašiangové a iné. Dňa 16. februára 1970 vydala okresná rada Junáka v Žiline o začlenenie sa do Pionierskej organizácie. Viacerí z členov skautského oddielu radšej prešli do turistickej organizácie mládeže TOM až do nového obnovenia v roku 1989.

kronikár obce

starosta obce